

Les Ferreres

Sant Bartomeu del Grau

Ubicació

Comarca: Osona
Lloc/Adreça: Les Ferreres - 08519 Sant Bartomeu del Grau
Emplaçament carretera de Les Ferreres, trencant a l'esquerra fins arribar al casal (a uns 300 m)

Coordenades:

Latitud: 41.97457
Longitud: 2.13945
UTM Est (X): 428703
UTM Nord (Y): 4647311

Classificació

Número de fitxa 08199-108
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Edifici
Estil / època: Modern
Segle XVIII
Any 1762
Autoria de l'element: Morató, mestres de cases
Estat de conservació Bo
Notes de conservació: Problemes d'humitat a causa de la vegetació que cobria els murs de l'edifici. L'edifici, a l'estar assentat directament damunt la roca, que aflora a la superfície, evita que es produeixin filtracions per capilaritat.

Protecció Inexistent
Número inventari si - IPA, 12 i 14

Generalitat i altres inventaris

Accés Fàcil
Ús actual: Residencial
Titularitat Privada
Titular: Ref. cad.: 007A09036

Descripció

Edifici de planta baixa + 1 planta + 1 planta sota teulada. Coberta a doble vessant (est-oest). Murs de pedra totalment arrebossats. La seva planta, apartada de la tradicional de tipus quadrangular, es compon de diferents cossos disposats a banda i banda del cos central. L'austeritat domina tot l'edifici. Façana principal (sud). Porta amb brancals de pedra i arc adovellat de mig punt; petita motllura en forma de cornisa a la part superior de les dovelles, resseguint l'arc. A la dovelles centrals hi ha una inscripció mig tapada per un balcó construït posteriorment; es pot llegir, en 4 línies: "BA [.....] AT / ABRIL 21 / E / 1762". Dues finestres a cada costat de la porta, amb elements de pedra i motllura bisellada, completen les obertures de la planta baixa. A la primera planta hi ha tres balcons que, probablement, eren tres finestres que es varen ampliar. A la planta sota teulada hi ha dues finestres més i un balcó central (d'època posterior, construït a partir d'una finestra preexistent), i una finestreta sobre el balcó, a l'alçada de les encavallades de fusta de la planta superior. A banda i banda de la façana principal: porxo a l'oest (dues plantes amb tres arcades a cadascuna) i galeria a l'est (primera planta) que comunica l'interior de la casa amb el cor de la capella. Podria ser que el porxo i la galeria fossin ampliacions immediatament posteriors a la construcció de la casa, sobretot la galeria est. La capella, a l'extrem est de l'edifici, és de la mateixa època de la casa. Té la porta amb brancals de pedra i llinda monolítica (amb motllures), un ull de bou i un campanar d'espadanya (conserva la campana del costat esquerre, a l'oest). Està orientada nord-sud. La planta de la casa és irregular; es fa difícil entendre-la com una estructura unitària. Possiblement l'estructura inicial s'hagi ampliat. Totes les obertures tenen els elements de pedra (brancals, llinda i ampit), generalment amb les motllures bisellades, exceptuant-ne alguns casos (gairebé sempre d'època posterior), que mantenen les arestes a brancals i llindes. - Cisterna a la part posterior (nord), planta quadrangular. S'hi accedeix des d'una galeria situada a la primera planta, hi ha un banc de pedra a tot el voltant (el respatllet del banc fa de barana). Boca al centre en forma de templec circular; tres pilars de secció rectangular sostenen una coberta cònica amb teules de ceràmica vidriada (en verd); al coronament, un element de pedra feia de base d'una figura de ferro forjat representant un àguila que es guarda en una dependència de la planta baixa de l'edifici. L'estructura de la cisterna està exempta de la casa; s'uneix a ella a través d'una volta de canó lligada amb el mur nord de la casa. La cisterna recull l'aigua de la pluja provinent de la teulada de la casa. S'accedeix a la planta baixa de la cisterna per una porta al costat oest. Murs de pedra irregular, cantoneres diferenciades i coronament dels murs amb una cornisa amb una motllura simple. - La capella està orientada nord-sud. És possible que inicialment estigués separada de la casa i, posteriorment, es construís la galeria que les uneix. L'edifici està envoltat per una tanca de pedra (amb reparacions de maó massís), a l'interior de la qual hi ha la casa de les Ferreres, el jardí i el mas de ca l'Aumatell. - El jardí, situat al davant (sud), es va plantar al mateix moment de la casa (fitxa 127). La roca aflora en diferents punts al voltant de l'edifici i es pot veure clarament sota el mur est de la capella. La tanca exterior del gran casal de Les Ferreres inclou Ca l'Aumatell (fitxa 110); des del jardí situat davant la casa s'accedeix a Can Pela (fitxa 109).

Observacions:

A diferència de la resta de cases de Sant Bartomeu del Grau, les Ferreres no té eixida, entenent aquesta com l'espai clos a l'entorn del qual es disposen diferents dependències agropecuàries; cal recordar que es tracta d'una casa senyorial destinada a l'estiueig dels seus propietaris. "Les Ferreres és per excel·lència la masia més gran i senyorial de Sant Bartomeu del Grau i un dels exponents més bells d'arquitectura rural setcentista de la comarca (..). El benestar i la prosperitat del camp que es visqué en el segle XVIII han deixat l'empremta en la façana principal, en el portal adovellat, en els balcons, en les pedres cantoneres de les finestres, en els arcs del cos lateral que conformen les eixides, en la capella

i, en general, en la simetria d'un art de línies austeres que dóna fe d'un passat ric i esplendorós" (BENITO; ARMENTERAS, 2001). Sembla que per a la construcció del Parador de Turisme de Vic (Sau), l'arquitecte s'inspirà en les Ferreres, sobretot en els arcs de les galeries (PI DE CABANYES, 1990:102). "Les armes del casal són tres calderetes distribuïdes, dues a dalt i una a baix, de les quals ixen un martell i unes tenalles, emblemes de l'ofici de ferrer" (CAMPS, 1977:61). Mapa: Osona-24. Mapa Comarcal de Catalunya, 1:50.000. Institut Cartogràfic de Catalunya. Format CD, versió 1.0; informació actualitzada a setembre de 1998. Barcelona, 1998. El mapa reproduït a la fitxa forma una quadrícula de 5 x 3,280 km; l'escala aproximada és d'1:50.000

Història

"Fins el 1378 no són coneguts els habitants del mas. El primer que consta és anomenat Pere; d'aleshores (...) la família perpetuà la casa i el nom. S'estroncà la successió masculina regular l'any 1862, en el qual, com tot sovint s'esdevé, la pubilla Teresa, vídua de Pau Dachs, de Gurb, fou soterrada a la parròquia de Sant Bartomeu" (CAMPS, 1977:61). "L'origen del nom "Ferreres" es deu al fet que cap al segle XIII en aquest lloc hi havia una modesta ferreria, dominada pel senyor del castell de Gurb, en la qual els pagesos del rodal estaven obligats a ferrar-hi el rossam i cerclar-hi les rodes dels carros. Però l'antic nom del mas era "Ventolà", com consta en documentació del segle XVI, i fou substituït pel de "les Ferreres" probablement al segle XV, quan la ferreria ja devia tenir força història i el nom de les Ferreres ja era popular entre la gent de Sant Bartomeu" (BENITO; ARMENTERAS, 2001). "La prosperitat de la casa a partir del segle XVII permeté a l'hereu de torn d'instal·lar-se a Vic; Francesc Ferreres fou clavari o preposat de finances de la ciutat en les torbacions del 1640" (CAMPS, 1977:61). La casa actual és obra dels Morató, fidels exponents del barroc vigatà. "La seva construcció data del 1762, quan l'hereu Miquel Ferreres i Pahissa tingué prou poder i encert per emprendre l'obra" (CAMPS, 1977:61). "A partir de mitjan segle XIX la pairalia fou comprada i venuda, fins que l'any 1908 fou adquirida pels Arumí, acabats fabricants de Vic" (CAMPS, 1977:61).

Bibliografia

BENITO, Emili; ARMENTERAS, Roser (2001). Les Ferreres. <http://www.sbg.llucanes.net>, temes, cases de pagès. CAMPS I ARBOIX, Joaquim de (1977). "Les Ferreres", a Les cases pairals catalanes. Edicions Destino, (5a edició; 1a, 1965). Barcelona. 60-62. PI DE CABANYES, Oriol (1990). "Les Ferreres" a Cases Senyoriales de Catalunya. Edicions 62. Barcelona. 102-109.

